

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GENCEBAY KELEŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/3465)

Karar Tarihi: 10/12/2019

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan	: Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler	: Burhan ÜSTÜN Hicabi DURSUN Kadir ÖZKAYA Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör	: Zehra GAYRETLİ
Başvurucular	: Gencebay KELEŞ ve diğerleri [bkz. Ekli (1) numaralı tablo]
Vekili	: bkz. Ekli (1) numaralı Tablonun F Sütunu

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza davasında esaslı talep ve görüşlerin değerlendirilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Ekli (1) numaralı tabloda sıralanan başvurulara ait başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra başvurular Komisyonlara sunulmuştur.

3. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Konularının aynı olması sebebiyle ekli (1) numaralı tablonun (B) sütununda numaraları belirtilen başvuru dosyalarının 2018/3465 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2018/3465 numaralı dosya üzerinden yapılmasına ve diğer dosyaların kapatılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular hakkında farklı yer Cumhuriyet Başsavcılıklarınca pek çok ülkede faaliyet gösteren Hizb-ut Tahrir isimli örgütün üyesi olma suçundan cezalandırılmaları talebiyle kamu davaları açılmıştır.

9. Ekli (1) numaralı tablonun (D) sütununda belirtilen ağır ceza mahkemelerince başvuru sahiplerinin silahlı terör örgütü üyesi olma suçundan hapis cezası ile cezalandırılmalarına farklı tarihli kararlarla hükmedilmiştir. Benzer nitelikte gerekçe içeren bu kararlardan Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. maddesi ile görevli) 26/8/2010 tarihli kararı ile Erzurum 4. Ağır Ceza Mahkemesinin (TMK 10. maddesi ile görevli) 2/10/2013 tarihli kararının ilgili kısımları şöyledir:

"Değınilen Yargıtay kararlarında; Hizb-ut Tahrir örgütü amacı, stratejisi, yapılanması ve faaliyetleri itibarı ile 3713 sayılı yasanın 1. maddesinde tarif edilen Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini bozmak amacıyla kurulmuş bir terör örgütü niteliğinde olduğu belirtilmektedir.

Mahkememizce de Hizb-ut Tahrir örgütünün, Anayasal düzeni değiştirip yerine şer'i esaslara dayalı din devleti kurmak amacı ile kurulmuş bir terör örgütü olduğu kabul edilmiş, örgüt üyelerinin eylemlerinin 5237 sayılı TCK'nun 314/2 maddesindeki suçu oluşturduğu kanaatine varılmıştır. [Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. maddesi ile görevli) 26/8/2010 tarihli ve E.2009/583, K.2010/570 kararı]"

"8-SANIK YUNUS SEZER'in;Hizb-ut Tahrir terör örgütünün yeminli üyesi olduğu,Hizb-ut Tahrir terör örgütü Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi sorumlusu olduğu,üniversite içerisinde halaka sorumlusu olduğu,grubunun bulunduğu,örgütün Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde taban oluşturma/genişletme faaliyetleri ile ilgili aktif olarak çalışmalarında bulunduğu,Erzurum ilinde örgütün bölge sorumlusu (nakib) liderliğinde yapılan aylık halaka ve örgütün Erzurum sorumlularının yapmış oldukları haftalık halaka toplantılarına Ağrı ilinden gelerek katıldığı,Ağrı ilinde yapmış olduğu örgütsel faaliyetler ile ilgili kendisinden üst konumda bulunan örgüt mensuplarına rapor verdiği,örgüte eleman kazandırmak için Ağrı ilinde çalışmalarında bulunduğu, Hizb-ut Tahrir terör örgütüne teberru adı altında maddi yardımda bulunduğu, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde bulunan örgüt üyelerinden teberru topladığı (...) Hizb-ut Tahrir terör örgütünün benimsemiş olduğu şer'i esaslara göre İslam Devleti kurma stratejisi olan, KÜLTÜRLENME faaliyetleri kapsamında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde stant açtığı, stant faaliyetlerinde aktif olarak yer alarak organize ettiği,Hizb-ut Tahrir terör örgütünün benimsemiş olduğu şer'i esaslara göre İslam Devleti kurma stratejisi olan, Umuma açık toplantılar düzenlenerek halk ile kaynaşılması hedefi olan HALK İLE BÜTÜNLEşME faaliyetleri kapsamında Van ilinde düzenlenen konferansa gittiği (...) Sonuç itibarıyla, sanık Yunus SEZER'in Hizb-ut Tahrir terör örgütü üyesi olduğu ve Hizb-ut Tahrir terör örgütü içerisinde Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde sorumlu düzeyde faaliyet gösterdiği, Erzurum ve Ağrı illerinde yapılan örgütsel faaliyetlerde aktif olarak yer aldığı, örgütün propagandasını yaparak örgüte eleman kazandırmaya çalıştığı [Erzurum 4. Ağır Ceza Mahkemesinin (TMK 10. maddesi ile görevli) 2/10/2013 tarihli ve E.2013/124, K.2013/189 sayılı kararı]"

10. Yargıtay ilgili Ceza Dairesi tarafından farklı tarihli kararlar ile hükümler onanmıştır.

11. Başvurucular 5/2/2018, 6/2/2018, 12/2/2018, 13/2/2018, 5/3/2018, 9/3/2018 ve 5/12/2018 tarihlerinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

12. Emniyet Genel Müdürlüğünün Hizb-ut Tahrir örgütüne ilişkin raporu ve bu örgütle ilgili mahkeme kararları için *Yılmaz Çelik* ([GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, §§ 23-29) kararına bakılabilir.

IV. İLGİLİ HUKUK

13. İlgili hukuk kaynakları için bkz. *Yılmaz Çelik* (aynı kararda bkz. §§ 30, 31) başvurusu hakkında verilen karar.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/12/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

15. Başvurucular; Hizb-ut Tahrir isimli oluşumun bir terör örgütü olmadığını, bu oluşumun şiddet içeren herhangi bir faaliyetinin bulunmadığını belirterek silahlı terör örgütü üyesi olma suçundan mahkûmiyetlerine karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular ayrıca ilk derece mahkemesinin Hizb-ut Tahrir örgütünün bir terör örgütü olmadığına dair muhtelif yargı kararlarına niçin itibar etmediğini, yasal olarak hâlen piyasada bulunan dergi ve kitapların ne şekilde suç oluşturduğunu da gerekçeli kararında açıklamadığını iddia etmişlerdir.

B. Değerlendirme

16. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

18. Anayasa Mahkemesi aynı mahiyetteki şikâyetleri *Yılmaz Çelik* (aynı kararda bkz. §§ 45-62) kararında incelemiştir. Anayasa Mahkemesi, derece mahkemelerinin kararlarında Hizb-ut Tahrir'in bir terör örgütü olarak kabul edilmesine ilişkin olarak yeterli bir değerlendirme yapılmadığını ve derece mahkemelerinin bazı şablon cümlelerin tekrarı görünümünde olan kararlarını hangi temele dayandırdıklarını yeterince açık olarak belirtmediklerini tespit etmiştir. Anayasa Mahkemesi ilave olarak derece mahkemelerinin ve

Yargıtayın Hizb-ut Tahrir örgütünün bir terör örgütü olup olmadığına yönelik hiç değilse bir kere değerlendirmede bulunması, gerekçelerini başvuruçunun temel iddiaları ile mahkemelerin resen tespit edecekleri ve yargılamanın doğasının gerektirdiği sorulara cevap verebilecek nitelikte hazırlaması gerekirken bunu yapmadığı sonucuna ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi bu gerekçeyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

19. İlk derece mahkemelerinin başvuruçuların mahkûmiyetine ilişkin kararının gerekçesi ile Yargıtay ilamı incelendiğinde Hizb-ut Tahrir'in bir terör örgütü olarak kabul edilmesine ilişkin olarak yeterli bir değerlendirme yapılmadığı, başvuruçuların bu yöndeki iddialarının gerekçede tartışılmadığı, mevcut başvuruda da anılan *Yılmaz Çelik* kararından ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle başvuruçuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ve (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

“(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçuyu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

21. Başvuruçular, ihlalin tespiti ve tazminata hükmedilmesi taleplerinde bulunmuşlardır.

22. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir (B. No: 2014/8875, 7/6/2018, [GK]). Mahkeme diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B.No: 2016/12506, 7/11/2019).

23. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin, yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

24. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanununun 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 79. maddesinin 1 numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir. (*Mehmet Doğan*, §§ 58-59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66-67).

25. İncelenen başvuruda başvuruların Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamında *gerekçeli karar haklarının* ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

26. Bu durumda *Yılmaz Çelik* kararında da belirtildiği üzere (aynı kararda bkz. § 69) gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılmasından ve ihlal kararı verilmesinin nedenlerini gideren Anayasa Mahkemesinin belirttiği ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ekli (1) numaralı tablonun (D) sütununda belirtilen ilgili mahkemelere gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

28. Avukat Mustafa Fuad Balıkçı tarafından temsil edilen başvurulara 2.475 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine, Avukat Mustafa Kocamanbaş tarafından temsil edilen başvurulara 2.475 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine, Avukat Abdulkadir Özer tarafından temsil edilen başvurulara 2.475 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine, Avukat Ferhat Yıldırım tarafından temsil edilen başvurulara 2.475 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine, avukatla temsil edilen diğer başvurulara 2.475 TL vekâlet ücretinin ayrı ayrı ödenmesine; dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurulara ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Başvuru Numarası : 2018/3465
Karar Tarihi : 10/12/2019

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli (1) numaralı tablonun (D) sütununda belirtilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli (2) numaralı tabloda yer alan vekâlet ücretlerinin ve Ekli (1) numaralı tablonun (E) sütununda belirtilen başvuru harçlarının BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuru Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ